

Searching on Traditional Gardens of Iran and China Regarding Analytic-Historical Perspective

Alireza Gholinejad Pirbazar¹, Mehdi Khakzand^{2*}, Kamyab Kiani³

1. Faculty Member, Cultural Heritage and Tourism Research Institute, Tehran, Iran
2. Associate Professor, Department of Landscape Architecture, School of architecture and environmental design, Iran University of Science and Technology, Tehran, Iran
3. MSc, Department of Landscape Architecture, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

Article Info

Original Article

Received: 2021/04/27;

Accepted: 2021/05/26;

Published Online 2020/07/26

 10.30699/athar.42.1.40

Use your device to scan
and read the article online

Corresponding Author Mehdi Khakzand

Associate Professor, Department of Landscape Architecture, School of architecture and environmental design, Iran University of Science and Technology, Tehran, Iran

Email:

mkhakzand@iust.ac.ir

ABSTRACT

The garden is a body of the perspective and culture, which has shown itself in various ways depending on the beliefs and possibilities of its creators. Gardening has existed in the ancient cultures of many countries, including China and Iran, since time immemorial, which has become a major identity in the culture of the people of these regions. Traditional gardens in any culture and country are objectively reflected in the mindsets of the people of those areas. The application of the two main styles of traditional gardening leads to a better understanding of these gardening styles and shows the cultural complexities of the people of these countries in the form of garden knowledge. In this research, the gardens have been studied with an interpretive-historical view, by introducing the components and elements of the garden and showing its historical course from the emergence of valuable examples in the distant years until modern times. In fact, comparing the analysis of the two approaches to gardening makes it possible to identify the structural components of garden design; although they have a fixed physical nature, are very different regarding semantics and usage. The difference that arises from the rituals, cultures, thoughts and design possibilities of the people of these lands. Finally, in this study, by examining the structures and design identities of these two ancient gardening styles, it can be concluded that both gardening styles are similar and different in aspects. Both styles of gardening focus on beliefs and rituals, but this was more strongly demonstrated in Chinese gardening. There are also many differences in the belief in the design and arrangement of garden spaces. There are similarities and differences in many other aspects, such as the use of water and plants, the design of paths, buildings, etc., which in this study have been analyzed with a comparative approach in both styles of gardening.

Keywords: Traditional Garden, Chinese garden, Persian garden, Historical course, Structural components

Copyright © 2020. This open-access journal is published under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License which permits Share (copy and redistribute the material in any medium or format) and Adapt (remix, transform, and build upon the material) under the Attribution-NonCommercial terms.

How to Cite This Article:

Gholinejad Pirbazar, A., Khakzand, M., & Kiani, K. (2021). A search in the traditional gardens of Iran and China with an analytical-historical perspective. *Athar*, 42(1), 40-61. Retrieved from <http://athar.richt.ir/article-2-748-en.html>

مقاله پژوهشی

جستاری در باغ‌های سنتی ایران و چین با نگاهی تحلیلی - تاریخی

علیرضا قلی‌نژاد پیربازاری^۱، مهدی خاکزند^{۲*}، کامیاب کیانی^۳

۱. هیئت علمی پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، تهران، ایران
۲. دانشیار گروه معماری منظر، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران
۳. کارشناسی ارشد، گروه معماری منظر، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

خلاصه

اطلاعات مقاله

باغ کالبدی از منظر و فرهنگ است که بسته به باورها و امکانات سازندگان آن به صورت‌های گوناگون خود را نمایش داده است. باغ‌سازی در فرهنگ‌های کهن بسیاری از کشورها از جمله چین و ایران، از زمان‌های بسیار دور وجود داشته که به یک هویت اصلی از فرهنگ مردمان این مناطق تبدیل شده است. باغ‌های سنتی در هر فرهنگ و کشوری نمود عینی ذهنیت‌های مردمان آن مناطق است. تطبیق دو سبک اصلی باغ‌سازی سنتی موجب شناخت هرچه بهتر این سبک‌های باغ‌سازی و نمایش پیچیدگی‌های فرهنگی مردمان این کشورها در غالب شناخت باغ می‌شود. در این پژوهش با دیدی تفسیری-تاریخی به شناخت باغ‌ها پرداخته شده است؛ شناختی که با معرفی اجزا و عناصر باغ و نمایش سیر تاریخی باغ از ظهور نمونه‌های ارزشمند در سالیان بسیار دور تا زمان معاصر صورت گرفته است. در واقع مقایسه تحلیل دو رویکرد باغ‌سازی موجب می‌شود که به شناخت اجزای ساختاری از طراحی باغ دست یابیم که این اجزا با وجود اینکه ماهیت فیزیکی ثابتی دارند، از حیث معنایی و نحوه استفاده بسیار متفاوت هستند. تفاوت مذکور از آیین‌ها، فرهنگ‌ها، تفکرات و امکانات طراحی مردمان این سرزمین‌ها نشئت گرفته است. در نهایت در این پژوهش با بررسی ساختارها و هویت‌های طراحی این دو سبک کهن باغ‌سازی می‌توان این نتیجه را دریافت که هر دو سبک باغ‌سازی از جنبه‌هایی دارای شباهت و تفاوت هستند. هر دو سبک باغ‌سازی به باورها و آیین‌ها توجه ویژه‌ای داشته، ولیکن این امر در باغ‌سازی چینی با شدت بیشتری نمایش یافت. همچنین در باور طراحی و چیدمان فضاهای باغ نیز دارای تفاوت‌های بسیاری هستند. از بسیاری جنبه‌های دیگر نیز از جمله در استفاده از آب و گیاهان، طراحی مسیرها، ساختمان‌ها و... دارای شباهت‌ها و تفاوت‌هایی هستند که در این پژوهش با رویکردی تطبیقی این موارد در هر دو سبک باغ‌سازی مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته‌اند.

دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۰۷

پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۰۵

انتشار آنلاین: ۱۴۰۰/۰۵/۰۴

نویسنده مسئول:

مهدی خاکزند

دانشیار گروه معماری منظر، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران

پست الکترونیک:

mkhakzand@iust.ac.ir

کلیدواژه‌ها: باغ سنتی، باغ چینی، باغ ایرانی، سیر تاریخی، اجزای ساختاری

حق کپی رایت انتشار: این نشریه ی دارای دسترسی باز، تحت قوانین گواهی‌نامه بین‌المللی Creative Commons Attribution 4.0 International License منتشر می‌شود که اجازه اشتراک (تکثیر و بازاریابی محتوا به هر شکل) و انطباق (باز ترکیب، تغییر شکل و بازسازی بر اساس محتوا) را می‌دهد.

قلی‌نژاد پیربازاری علیرضا، خاکزند مهدی، کیانی کامیاب (۱۴۰۰). جستاری در باغ‌های سنتی ایران و چین با نگاهی تحلیلی - تاریخی. فصلنامه علمی آذر، ۴۲ (۱)، ۴۰-۶۱.

مقدمه

پژوهشگران منظر و باغ‌سازی دیدی وسیع‌تر و عمیق‌تر به این دو سبک باغ‌سازی داشته باشند.

باغ‌سازی چینی نوع خاصی از معماری با ویژگی‌های فرهنگی قوی و منحصر به فرد است (Huang, Chang & Kuo, 2004). باغ‌سازی چینی ترکیبی از زیبایی‌شناسی طبیعی و هنری است که با بهره‌گیری از شعر و نقاشی سنتی چینی، با لذت‌دانی از کوه‌ها و آب‌ها، غرفه‌ها و گیاهان ترکیبی خارق‌العاده را ایجاد کرده است. از طریق استفاده از مناظر طبیعی یا مصنوعی، همراه با کشت گیاهان، طراحی معماری و حیوانات، باغ‌های سنتی چینی یک محیط زندگی همراه با ارزش‌های زیبایی‌شناسانه را در منطقه‌ای خاص ایجاد کرده است (Fu & Tang, 2019). هنر باغ‌سازی چینی هم از شکوه باغ سلطنتی شمال برخوردار است و هم از زیبایی باغ خصوصی جنوب بهره می‌برد (Bing, Guxin & Gongli, 2015). باغ‌های سنتی چینی به‌عنوان یک میراث فرهنگی ملموس، در مناطق مختلف چین به‌خوبی حفظ شده‌اند (Zhai, 2015). باغ سنتی چینی همانند نمونه‌ای از عالم کوچک جامعه چین است (Shen, Woolley & Prior, 2006). علاوه بر درک هنری فضای باغ، باغ‌های سنتی چین دارای بارزهای فرهنگی - اجتماعی جامعه چین و تفکر خاص و عمیق باغ‌سازی است.

باغ‌سازی ایرانی یکی از شاخص‌ترین و برجسته‌ترین عناصر در چشم‌انداز ایران است. با توجه به آب و هوای گرم و خشک ایران همراه با کمبود آب، قابل توجه است که اهمیت ساخت باغ برای ایرانیان چقدر است (Fekete & Haidari, 2015). ایرانیان از قدیم‌الایام به ساختن باغ‌ها و باغچه‌ها علاقه خاصی داشته‌اند. براساس نوشته‌های مورخان یونانی، نزدیک به ۳۰۰۰ سال پیش، پیرامون خانه‌های بیشتر ایرانیان را باغ‌ها یا پردیس‌ها احاطه کرده بودند (Mehdizadeh Saradj & Nikoogoftar, 2011). باغ ایرانی محلی است که با رمز و رازهای فراوان و توسط رمزا و اسرار محدود شده است. مکان و موقعیت، حافظه و خیال است که در محدوده باغ باقی نمی‌ماند و دامنه آن فراتر از

باغ‌سازی یک هویت منحصر به فرد برای نشان دادن رابطه انسان و طبیعت در هر مکان و فرهنگی است. باغ‌سازی بیانگر افکار، عقاید و باورهای سازندگان آن است. باغ‌سازی چینی نیز از این قاعده مستثنا نیست و نشان‌دهنده تفکر مفهومی سازندگان آن است. افکاری که در تمام جنبه‌های زندگی سازندگان و کاربران باغ رخنه کرده است. باغ‌سازی چینی شعری است که توسط طبیعت و باورهای سنتی مردم چین به تحریر درآمده است، ولیکن به همین ترتیب باغ‌های سنتی ایران نمایانگر ساختاری منظم و منحصر به فرد برای نمایش غایت نهایی طبیعت در فضایی بسته و محدود است. باغ ایرانی هویتی مطلوب در دل ناملايمات طبیعت است. باغ و باغ‌سازی در تمام تمدن‌ها و ادیان وجود داشته و ویژگی‌های کالبدی خود را در پاسخ به نیازهای عملکردی، توجه به ویژگی‌های فرهنگی و آیینی ادیان حاکم بر زمان خود کسب می‌کرده است. طبق منطق ارسطویی نیز منشأ تمام تفاوت‌های آثار هنری از این مجموعه عوامل و به بیان دیگر از علت فاعلی آغاز می‌شود. در باغ‌سازی مهم‌ترین عامل شکل‌دهنده به علت وجودی، مجموعه بنیادهای اعتقادی و فرهنگی است (Bemanian, Taghvaei & Sharif Shahidi, 2008).

در این پژوهش به بررسی باغ‌های سنتی ایران و چین به‌عنوان دو سبک اصلی و کهن باغ‌سازی جهان با پیشینه‌ای قوی به روش تطبیقی پرداخته شده است. در راستای شناخت باغ‌های سنتی ایران و چین مطالعات بسیاری صورت پذیرفته است، ولیکن هیچ‌یک به تحلیل این دو سبک باغ‌سازی با رویکردی تطبیقی پرداخته است. نبود این تحلیل تطبیقی ما را به این سمت برد که پژوهشی در راستای بررسی این دو سبک باغ‌سازی جهان انجام دهیم. در این راستا، به بررسی روند ساختاری شکل‌گیری این باغ‌ها و پیشینه تاریخی آنها پرداخته شد تا بتوان با بررسی این روند به شباهت‌ها و تفاوت‌های این دو سبک باغ‌سازی دست یافت؛ امری که به شناخت هر چه بهتر تفکرات شکل‌دهنده این باغ‌ها می‌انجامد و موجب می‌شود که

و در قالب سؤالات و اهداف ساختار کلی موضوع ارائه شده است. همچنین برای بررسی هرچه بهتر باغ‌سازی سنتی چین و ایران به بیان روند تاریخی و اتفاقات مهم در هریک از سبک‌های باغ‌سازی پرداخته و در ادامه به بررسی چند باغ مهم هریک از سبک‌ها پرداخته شده است. با بررسی هریک از سبک‌ها در جدولی چارچوب‌بندی شده، همه ویژگی‌های هریک از سبک‌ها براساس منظر نرم و سخت دسته‌بندی شده‌اند و در نهایت مورد تحلیل تطبیقی قرار گرفته‌اند.

تحقیق درباره باغ‌های سنتی چینی و ایرانی مانند اقیانوس بی‌کران مفاهیم و معانی است. در این تحقیق سعی شده است همه مفاهیم طراحی باغ چینی و ایرانی براساس دسته‌بندی‌های خاصی از طراحی منظر و براساس هویت ساختاری هریک از اجزای باغ طبقه‌بندی شود. دسته‌بندی‌های صورت گرفته در این پژوهش برای باغ‌های چینی و ایرانی ساختاری به‌منظور بیان همه ابعاد این دو سبک باغ‌سازی است که در نهایت موجب شناخت بهتر هریک از سبک‌های باغ‌سازی و آشنایی با نقاط اشتراک و افتراق هریک می‌شود.

مبانی نظری و روند تاریخی باغ‌های سنتی ایران

باغ ایرانی سابقه‌ای از تعامل میان مردم ایران و محیط طبیعی آنهاست که تصور و درک ایرانیان باستان از جهان و آسمان‌ها را با قدردانی بسیار از ویژگی‌های طبیعت متصور شده است (Hanachi, Eshrati & Eshrati, 2011). باغ ایرانی یک مکان واقعی در یک سایت واقعی است؛ با وجود این به‌عنوان مکانی ایده‌آل که دارای مفاهیم بهشتی است، مدنظر ایرانیان قرار می‌گیرد که از نظر خصوصیات مکانی از مکان‌های دیگر متمایز است (Kive, 2012). پیکربندی مکانی معمول باغ‌های ایرانی به‌صورت چهارباغ است (Khosravi, 2014). باغ‌های ایرانی معمولاً به شکل مربع طراحی می‌شوند. شکل باغ یا می‌تواند یک مربع کامل یا مستطیل باشد (Abbas, Nafisi & Nafisi, 2016). هدف از طراحی باغ‌ها در ایران، نه‌تنها محدود به تأمین فضای سبز برای ساکنان، بلکه ایجاد فرصت برای تعامل بیشتر میان انسان و طبیعت و همچنین ایجاد دامنه‌های

دیوارها و محدودیت‌های آن گسترده‌تر است (Behbahnai & Khosravi, 2012).

پیشینه تحقیق

باغ‌سازی سنتی ایران و چین همواره برای محققان و پژوهشگران حوزه‌های معماری، منظر و باغ‌سازی دارای اهمیت بوده و پژوهش‌های بسیاری در این زمینه‌ها صورت گرفته است. پژوهش‌هایی که در حوزه باغ‌سازی سنتی چینی صورت گرفته، عمدتاً بر رابطه باغ‌سازی و آیین‌های سنتی چینی اشاره می‌کنند و به شناخت عناصر اصلی باغ چینی که تشکیل‌دهنده ساختارهای معنایی، مفهومی و فیزیکی باغ است پرداخته‌اند (Chiu & Li, 2010; Cooper, 1977; Gu & Zhu, 2019; Lou, 2003; Zhang & Yu, 2003). در حوزه باغ‌سازی ایرانی نیز بیشتر به پیشینه شکل‌گیری الگوی طراحی باغ و ساخت باغ در اقلیم خشک ایران پرداخته شده است. همچنین به شناخت عناصر اصلی باغ و هم‌نشینی این عناصر در کنار یکدیگر توجه ویژه‌ای شده است (Abbas, Nafisi & Nafisi, 2016; Behbahnai & Khosravi, 2012; Farahani, Motamed & Jamei, 2016; Khorramrouei & Mahan, 2020).

روش و پرسش‌های تحقیق

این پژوهش از نوع توسعه‌ای است که درصدد توسعه شناخت باغ‌سازی سنتی در چین و ایران است. روش تحقیق در این مقاله، تجزیه و تحلیل محتوا براساس مطالعه و بررسی منابع کتابخانه‌ای، مقالات، پایان‌نامه‌ها، کتاب‌ها و تحقیقاتی است که در مناطق مختلف جهان و وب‌سایت‌های معتبر همراه با بازدید مستقیم از باغ‌های سنتی ایران و چین و برداشت‌های میدانی انجام شده است. اطلاعات و ساختارهای اصلی باغ سنتی چینی و ایرانی به‌صورت دسته‌بندی شده براساس مطالعات و بازدیدهای صورت پذیرفته در این پژوهش بیان شده و اطلاعات باغ‌ها مورد تجزیه و تحلیل، مطالعه و جمع‌آوری قرار گرفته است. در روند پژوهش، ابتدا مسئله تحقیق و اهمیت و ضرورت آن که شناخت هرچه بیشتر دو سبک اصلی باغ‌سازی جهان است، بررسی شده

واقعیت که تأمین آب کافی در ایران مسئله‌ای مهم و حیاتی است، به دلیل اقلیم خشک ایران، نیاز به استفاده کم از آب موجود برای اهداف باغبانی از اهمیت بالایی برخوردار است و تا حد زیادی به طبیعت یک باغ ایرانی کمک کرده است (Hob, 2006; Kohi, 2012).

دو نقش اصلی آبیاری در باغ ایرانی وجود دارد: کاربردی و تزئینی. در جنبه کاربردی آب، آبیاری یکی از جنبه‌های اصلی آب در باغ ایرانی است و همچنین برای تمیزکردن باغ نیز استفاده می‌شود. با تقسیم باغ به شکل مربع یا مستطیل و استفاده از خطوط مستقیم، آبیاری باغ آسان‌تر شده است و در نتیجه آب کمتری هدر می‌رود و بی‌انتهایی باغ ایرانی در تقسیم‌بندی باغ حس می‌شود. در جنبه تزئینی آب، باغ ایرانی از آب برای جنبه‌های مختلف تزئینی مانند چشمه، استخر، کانال و آبشار برخوردار است تا با این حجم آب سمفونی‌های بهتری و گوناگونی را به دست آورد (Fekete & Haidari, 2015). خاک تا آنجا که زمین مورد توجه قرار می‌گیرد، یکی از عناصر اصلی باغ است. جدا از شکل و موقعیت عمومی، عوامل دیگری از جمله نوع خاک، شیب و تفاوت در سطح، امکان آبیاری و باروری نیز از اهمیت برخوردارند؛ برای مثال، یک دلیل اصلی برای ساخت باغ در زمین‌های شیب‌دار با شیب طبیعی، جریان طبیعی آب از طریق زمین باغ است (Tajaddini, 2011). گیاهان به غیر از گونه و نوع پوشش گیاهی به دلیل موقعیت، برنامه کاشت، زیبایی و مفیدبودن قابل توجه هستند. گیاهان حتی در محافظت از باغ‌ها در برابر حوادث طبیعی و مخرب نقش بسزایی دارند. در یک باغ ایرانی از گیاهان برای اهداف مختلفی از جمله سایه‌اندازی، عملکردی (میوه)، تزئینات باغ و غیره استفاده می‌شود. درختان در باغ ایرانی از اهمیت زیادی برخوردار هستند. در باغ‌های ایرانی محور اصلی به وسیله مسیری از درختان مشخص شده و دورتادور دیوار باغ از داخل درختکاری شده است (Tajaddini, 2011). فضا آخرین و نه کمترین عنصر یک باغ ایرانی است. با تعریفی از باغ، فضا یا فضای معماری، باغ را با نظم و انضباط مفصلی سازمان‌دهی می‌کند و مناطق و بخش‌های داخل و خارج باغ را تشکیل داده

مختلف عملکرد و ترویج فرهنگ ایرانی از طریق عناصر مختلف طراحی است (Farahani, Motamed & Jamei, 2016; Gharipour, 2011; Müller-Wille, 2001).

باغ ایرانی منطقه‌ای است که درون دیوارها یا به اصطلاح مرزی بین جهان درون و جهان خارج محصور شده است. دارای سایه خنک و رطوبت زیاد محیط است که در نهایت محیط دلپذیری را در قلب یک محیط گرم ایجاد می‌کند (Divandari et al., 2016). باغ ایرانی منطقه‌ای کاملاً محصور است که غالباً با استفاده از گل‌ها و گیاهان، درختان، آب و ساختمان‌های خاص که براساس قوانین هندسه و اعتقادات ساخته می‌شوند، شکل می‌گیرد (Khoshouie & Alborzi, 2016).

با وجود آب کمی که از برف ذوب‌شده در بالای کوه‌هایی که در پایین دره جریان داشتند، باغ‌های ایرانی همیشه در تمام فصول سبز بودند. جذاب‌ترین جنبه این امر هنر ایجاد باغ‌ها در الگوهای مفهومی است (Kiani, 2004; Kohi, 2012). توجه به هریک از عناصر چهارگانه باغ ایرانی ریشه‌ای قدیمی دارد و آب حیات‌بخش برای ایجاد بهشتی در دل کویر به چهار قسمت تقسیم می‌شده است (SHahidi et al., 2010). چهار عنصر از جمله زمین، آب، گیاهان و فضا از عناصر مهم یک باغ ایرانی است. این عناصر در کنار یکدیگر در یک چارچوب ذهنی باغ ایرانی را تشکیل می‌دهند. با این حال سایر عناصر می‌توانند در تشکیل باغ‌ها نقش داشته باشند. اگرچه به‌عنوان عناصر جانبی یا اجزای جزئی و مظاهر عناصر اصلی یک باغ در نظر گرفته می‌شوند (Tajaddini, 2011). آب عنصر حیاتی برای ایجاد یک باغ است (Haghshenas, 2014).

آب یکی از مهم‌ترین عناصر در باغ ایرانی است که باغ بدون آن بی‌معنا خواهد بود. برنامه‌های کاربردی باغ از آب با توانایی‌های مختلف خود مانند زندگی، روشنایی، تمیزی، نور و حرکت استفاده می‌کنند که احساسات بی‌شماری را در روح انسان به وجود می‌آورد و آسایش ذهنی مخاطب را افزایش می‌دهد. همچنین ساختارهای مختلف حرکتی آب، مانند حوضه‌ها، نهرها و فواره‌ها آسایش ذهنی و عملکردهای فنی را فراهم می‌کند (Fekete & Haidari, 2015). با توجه به این

نقش اصلی را دارد، شاکله اصلی باغ محسوب می‌شود (Mansouri, et al., 2016). در جدول ۱، اجزای ساختاری باغ سنتی ایرانی همراه با تصویر معرفی شده است که این اجزا نمود عینی تصور ایرانیان از باغ‌سازی بوده است.

و سامان می‌دهد (Tajaddini, 2011). مهم‌ترین اصل باغ ایرانی شکل‌گیری مبتنی بر یک محور اصلی است. محور اصلی به‌عنوان مسیر اصلی و انشعاب مسیرهای فرعی از آن موجب می‌شود تا ساختاری شفاف در هندسه و فضاهای باغ ایجاد شود. این محور که هم در هندسه پلان و هم در دید عمیق ناظر در فضای باغ

جدول ۱. اجزای ساختاری باغ ایرانی

شکل‌ها	اجزای ساختاری	شکل‌ها	اجزای ساختاری
 منبع: Parmidablog, 2019	۲. دیوارها و جداره‌ها	 منبع: Mohammadreza, n.d	۱. معماری
 منبع: Ebrahimi, 2018	۴. نظرگاه	 منبع: Delso, 2016	۳. ورودی‌ها
 منبع: Abdolhosseini, 2007	۶. آب ● چشمه‌ها ● انهار ● حوض اصلی ● آب جاری	 منبع: Pashaei, 2020	۵. نگاره‌ها
 منبع: Tan Chui, n.d	۷. عناصر نمادین ☐ گستردگی ☐ مسیرهای باغ ☐ آسایش و آرامش ☐ جاودانگی ☐ تکرار عناصر	 منبع: Pashaei, 2019	۶. عناصر حسی ☐ وحدت عناصر ☐ ابعاد و ترکیبات عناصر
		 منبع: Meraji, 2009	۸. درختان و گیاهان

منبع: نگارندگان

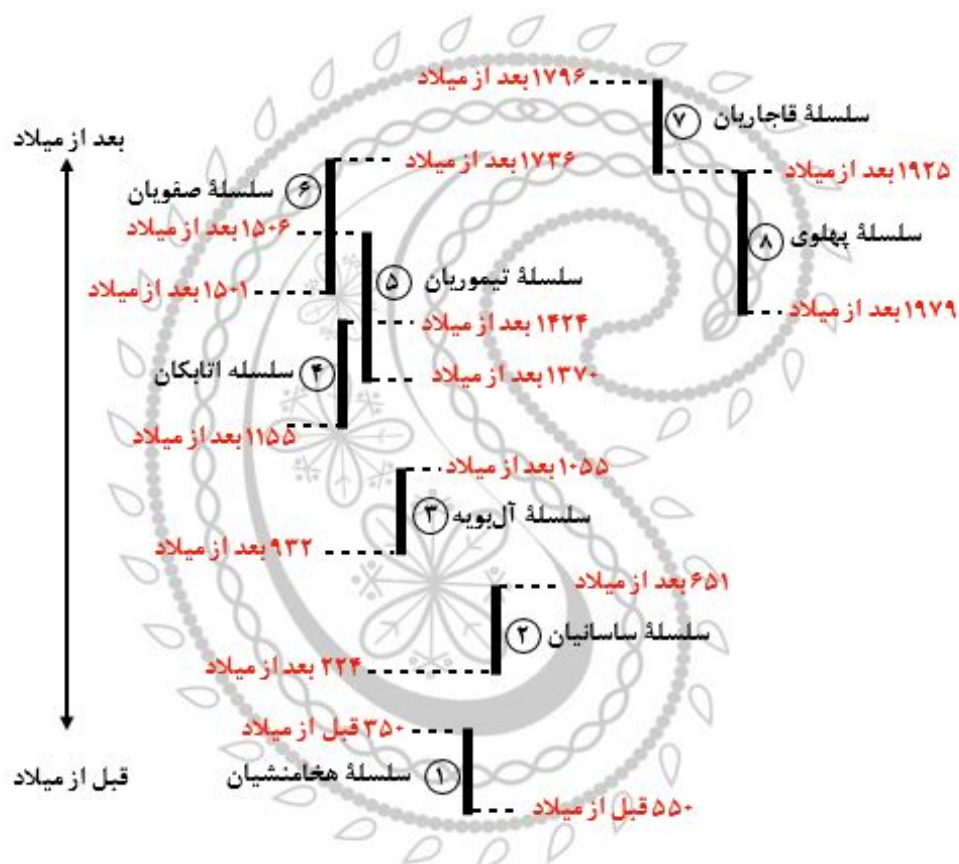
جدول ۲. دسته بندی عناصر اصلی باغ ایرانی

منظر سخت	منظر نرم
☐ ورودی‌ها و خروجی‌ها	☐ الگوی شکلی باغ
☐ معماری	☐ عناصر نمادین
☐ نظرگاه	☐ آب
☐ دیوارها و جداره‌ها	☐ نگاره‌ها
☐	☐ درختان و گیاهان
☐	☐ عناصر حسی

منبع: نگارندگان

عناصر باغ سنتی ایرانی را می‌توان براساس دو دسته اصلی طراحی منظر تقسیم‌بندی کرد که در جدول ۲ آمده است.

باغ‌سازی ایرانی تغییرات بسیاری را تجربه کرده است؛ به‌خصوص در دوران صفوی که دوران طلایی باغ‌سازی ایران است و دوره‌هایی همچون قاجار و پهلوی به‌دلیل ترکیب‌شدن با عناصر باغ‌سازی غربی و دورشدن از ماهیت اصلی خود دچار افولی کوتاه‌مدت شده است که در شکل ۱ و جدول ۳، تعدادی از مهم‌ترین اتفاقات باغ ایرانی همراه با توضیحات نگاشته شده است. در ادامه نیز به معرفی چند باغ مهم باغ‌سازی ایرانی پرداخته شده است.

شکل ۱. سیر تاریخی اتفاقات مهم باغ‌سازی سنتی ایران
منبع: نگارندگان، منبع تصویر زمینه n.d. Web Stock Review

جدول ۳. اتفاقات مهم باغ ایرانی

تغییرات مهم باغ‌سازی ایران	پایان سلسله	آغاز سلسله	سلسله‌ها (دودمان‌های پادشاهی)
☐ بروز باغ‌سازی ایرانی ☐ سامان‌دهی تقسیمات باغ ☐ وجود مسیرهای آب ☐ کاشت درختان و گیاهان به صورت منظم ☐ نمادپردازی حرکت آب ☐ ایجاد پردیس‌ها ☐ باغ‌سازی در این دوره نمایش جلوه رابطه عمیق و عرفانی انسان و طبیعت است.	۳۵۰ قبل از میلاد	۵۵۰ قبل از میلاد	۱ سلسله هخامنشیان
☐ باغ دارای دیوارهایی شبیه دژ ☐ برون‌گرایی باغ ☐ رابطه پیوسته باغ و زمین‌های اطراف	۶۵۱ بعد از میلاد	۲۲۴ بعد از میلاد	۲ سلسله ساسانیان
☐ استفاده از ترکیب گل، درخت و جوی آب ☐ ساخت باغ در بافت شهر	۱۰۵۵ بعد از میلاد	۹۳۲ بعد از میلاد	۳ سلسله آل‌بویه
☐ ساخت باغ حکومتی ☐ ساخت باغ در بافت شهر ☐ توجه به عناصر طبیعی در بافت شهر	۱۴۲۴ بعد از میلاد	۱۱۵۵ بعد از میلاد	۴ سلسله اتابکان
☐ وسعت زیاد باغ‌ها ☐ محصوربودن باغ با دیوارهای بلند ☐ تقسیم فضا به چهار قسمت ☐ استفاده از نهر اصلی در باغ ☐ قرارگیری کوشک در مرکز باغ ☐ قرارگیری باغ در شیب یا ایجاد تپه‌های مصنوعی ☐ ساخت باغچه‌ها با اشکال ۳، ۴ و ۶ ضلعی	۱۵۰۶ بعد از میلاد	۱۳۷۰ بعد از میلاد	۵ سلسله تیموریان
☐ طراحی باغ براساس الگوی ۴ باغ ایرانی ☐ استفاده از درختان در ردیف‌های چهارتایی و هشت‌تایی ☐ برداشتن حصار باغ‌ها و ارتباط‌دادن آن با شهرها ☐ استفاده از دیوارهای احاطه‌کننده مشبک	۱۷۳۶ بعد از میلاد	۱۵۰۱ بعد از میلاد	۶ سلسله صفویان
☐ تأثیرپذیری از باغ‌سازی غربی و بالاحص فرانسوی ☐ سطوح وسیع چمن‌کاری، درختان تزئینی، حوضچه‌ها و گل‌کاری ☐ متمایز کردن باغ از طبیعت بکر ☐ تأکید بر نقش دیوارها به‌عنوان چارچوب باغ و کاشت درختان در حاشیه دیوارها	۱۹۲۵ بعد از میلاد	۱۷۹۶ بعد از میلاد	۷ سلسله قاجاریان
☐ استفاده از خطوط منحنی و غیرمستقیم، تپه‌های مصنوعی، خیابان‌ها و قطعات مختلف‌الشکل مستطیل، مستدیر، قوس، لوزی و بیضی؛ دریاچه، جزیره، تپه‌های طبیعی‌نما، فواره، آبشار، مجسمه، تزئینات، مبلمان فرنگی و گلخانه از ویژگی‌های باغ‌سازی اروپایی بود که در باغ‌سازی ایران نفوذ کرد.	۱۹۷۹ بعد از میلاد	۱۹۲۵ بعد از میلاد	۸ سلسله پهلوی
☐ ایجاد اولین پارک باغ ملی ایران			

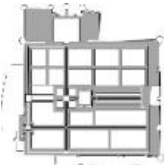
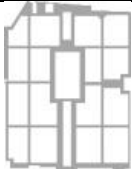
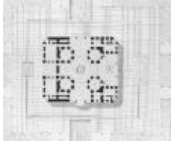
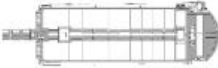
منبع: Habib, Etesam & Ghoddusifar, 2014; Hamzenezjad, Saadatjoo & Ansari, 2014; Mansouri & Arab Solghar, Ansari, 2012; Cyrus, 2015; 2016; Vida, 2017;

نمونه‌ای خارق‌العاده از باغ سنتی ایرانی در کرمان به نام باغ ماهان شکل گرفته است. در جدول ۴ تعدادی از باغ‌های مهم ایرانی معرفی شده‌اند.

بسیاری از باغ‌های مهم ایرانی در شهر اصفهان در عصر صفوی شکل گرفته‌اند؛ البته در دوران قاجار با اینکه باغ ایرانی در حال ترکیب‌شدن با عناصر باغ‌های غربی بود،

جدول ۴. معرفی چند باغ مهم ایرانی

نام باغ	کشور	شهر	تاریخ ساخت باغ	عناصر باغ	پلان باغ
باغ فین		کاشان	۱۵۹۰ میلادی	□ بسته‌بودن باغ در الگوی اصلی باغ به وسیله دیوارها	
باغ چهل‌ستون		اصفهان	۱۶۴۶ میلادی	□ وجود حوض و نهر آب □ کاشت درختان در محوره‌های اصلی باغ □ الگوی چهاربخشی باغ ایرانی	
باغ هشت‌بهشت	ایران	اصفهان	قرن ۱۷ میلادی	□ تقارن دید و منظر در هنگام ورود	
باغ ماهان		کرمان	۱۸۵۰ میلادی		

منبع: نگارندگان

مبانی نظری و روند تاریخی باغ‌های سنتی چین

باغ سنتی چینی هویتی منحصر به فرد است که در طول تاریخ فراز و نشیب‌های بسیاری را تجربه کرده است. باغ سنتی چینی همیشه در حال تکامل است و حتی در صورت بی‌توجهی نیز مانند ققنوسی از خاکستر بیرون می‌آید تا هویت منحصر به فرد خود را نمایان سازد. باغ چینی هویتی شناخته‌شده و نمایانگر بخش برجسته‌ای از هویت تاریخی بشر در طول تاریخ است. در طراحی باغ‌های سنتی چینی چهار عنصر باید به هم پیوندند: سنگ، آب، ساختمان و

گیاهان (Bedingfeld, 1997). هر باغ چینی برای انعکاس و تأیید ریتم‌های بی‌کران طبیعت طراحی شده است (Panzaru, 2010). نماد نوشتاری باغ در زبان چینی 園 (یوان، به معنای باغ است) که این نماد براساس ترکیبی از چهار جزء حیاتی باغ نوشته شده است. ۱. □ لبه بیرونی و دیوارهای باغ ۲. 土 زمین معماری و سازه‌ها ۳. □ (کوچک) آب و برکه‌ها ۴. 石 نمایانگر سنگ‌ها و گیاهان (Sui, Xun, & Liu, 2010).

بودائیسیم در باغ‌سازی سنتی چینی در طول تاریخ به دلیل ویژگی‌های منحصر به فردی که هر یک داشته‌اند، بسیار مهم بوده و عمیقاً تحت تأثیر فرهنگ مردم چین قرار دارد. این باورها و اعتقادات در دوره‌های مختلف تأثیرات بسزایی در طراحی و هویت باغ‌های سنتی چینی داشته‌اند. تحت تأثیر آیین اعتقادی سنتی چینی، روشنفکران تحصیل کرده بیشتر درگیر فرایند تقلید از سکناس‌های بصری طبیعت در فضاهای مصنوعی و محدود باغ‌ها بوده‌اند (Kuo, 2003).

دیگر عناصر باغ چینی شامل دیوارها، پل‌ها، مسیرها، ورودی و خروجی‌ها، مناظر قاب‌بندی شده، میلمان، پنجره‌ها، معماری بناها، گیاهان، آب، سنگ و موجودات زنده است که هر یک به نوبه خود تشکیل دهنده بخشی از ساختار هویتی و معنایی باغ سنتی چینی است که در جدول ۵ به صورت کلی به آنها اشاره شده است.

(Beattie, 2007; Bedingfeld, 1997; Brown, Wolfenden & Sneddon, 2018; Chai, 2007; Dong & Zhou, 2013; Hsiao, 2018; Jerebtsov & Pivtorak, 2012; Ji, 1988; Keswick, Jencks & Hardie, 2003; Knapp, 1999, 2012; Kuitert, 2015; Li, 2017; Liang, et al., 2020; Lo, 2005; Özçalik, 2018; Parkes, 2005; Rinaldi, 2012; Sui, Xun, & Liu, 2010; Tours, n.d.; Wang, 2017; Yu & Del Tredici, 1993; Zhang, 2003; Zhongxin, 2014).

دیوارها

دیوارهای خارجی باغ چینی رویکردی دوجبهی دارند که از خارج باغ پوششی هستند که باغ را از محیط اطراف جدا کرده‌اند و از داخل باغ با رنگ سفیدی که دارند، پس‌زمینه‌ای مناسب برای نمایش دیگر اجزای باغ هستند. باغ سنتی چینی دارای سکناس‌بندی‌های بصری گوناگونی است که دیوارهای داخلی به عنوان پوسته‌ای جداکننده سکناس‌های بصری گوناگون باغ را از یکدیگر جدا می‌کنند (Bedingfeld, 1997; Hsiao, 2018; Zhang, 2003).

مدل‌های باغ چینی از طریق تلفیق زیبایی‌شناسی وام گرفته شده‌اند (Fowler, 2010). سنگ و آب از عناصر اساسی در باغ‌های چین برای ایجاد منظره‌ای شبیه به طبیعت هستند (Keswick, Jencks & Hardie, 2003; Pang, 2012; Xu, et al., 2015). هنر باغ‌سازی سنتی چینیه عنوان بخشی اساسی از فرهنگ سنتی چین محسوب می‌شود؛ این هنر باغ‌سازی شامل ویژگی‌هایی زیبایی‌شناسانه همچون فلسفه، ادبیات و هنر کلاسیک است. باغ‌سازی سنتی چین مظهر استعدادهای هنری و خرد ادبا در گذشته است و مفهوم فرهنگی بسیار غنی را ارائه می‌دهد؛ به‌طور کلی طراحی باغ چینی یک طراحی پیچ‌در پیچ جهت ایجاد سکناس‌های بصری گوناگون است (Yang, 2018).

نمادپردازی در باغ‌های سنتی چینی را نمی‌توان از دیگر عناصر باغ مانند دیوارها، برکه‌ها و غیره جدا نمود. دیوارها، دروازه‌ها، پنجره‌ها، غرفه‌ها، مسیرهای عبوری، پل‌ها، کوه‌های مصنوعی و همه عناصر باغ چینی با وجود ماهیت فیزیکی و ذاتی خود دارای هویتی مفهومی و نمادپردازی نیز هستند (Minford, 1998). یکی از ویژگی‌های متمایزکننده باغ چینی در مقایسه با دیگر سبک‌های باغ‌سازی نمادپردازی آن است (Mello, 2014). در یک باغ چینی، سنگ‌ها، آب‌ها، گیاهان، مسیرها، ساختمان‌ها و کتیبه‌ها، خطوط شاعرانه و تزئینی مجموعه‌ای خاص از نشانه‌ها هستند (Ge, 1992). درک معانی عمیق یک باغ کلاسیک چینی نیازمند تفسیری دقیق و موشکافانه است (Hlavach, 2014). پنجره‌ای با الگوی یخ ترک‌خورده، یکی از الگوهای نمادین مورد استفاده در پنجره‌ها و مسیرهای باغ سنتی چینی است (Sui, Xun, & Liu, 2010). الگوهایی مانند اژدها، دروازه‌های ماه‌شکل، دیوارهای سفید، ماهی قرمز و لاک‌پشت تعدادی از عناصر مفهومی باغ چینی هستند.

با وجود ماهیت التقاطی فرهنگ سنتی چینی که سنت‌های تائوئیسم، کنفوسیوس و بودائیسیم را تلفیق می‌کند، فلسفه تائوئیسمی بیشترین تأثیر را در منظره باغ دارد (Pan, 1995). ترکیب باورهای کنفوسیوسی، تائوئیسم و

پل‌ها

پل‌ها در باغ سنتی چینی انواع مختلفی دارند که به دلیل ایجاد سکانس‌های بصری گوناگون هستند. پل‌ها ساختارهای اتصال‌دهنده فضاهای مختلف باغ هستند که خود جزئی از منظر سکانس‌بندی شده باغ سنتی چینی نیز محسوب می‌شوند؛ البته برخی از این پل‌ها تبدیل به یک منظر بصری شده‌اند که به اصطلاح به آنها پل گالری گفته می‌شود که فرد هنگام عبور از روی پل به وسیله پنجره‌هایی که در مسیر پل طراحی شده است، چندین سکانس بصری را کنار هم مشاهده می‌کند (Tours, n.d).

مسیرها

مسیرها جزء مؤلفه‌های اصلی هر باغی به شمار می‌آیند که اتصال‌دهنده اجزای باغ هستند. در باغ چینی مسیرها به دو دسته کلی تقسیم می‌شوند. مسیرهای مستقیم و مسیرهای پیچ‌درپیچ که برای نمایش جنبه‌های بصری شگفت‌انگیز باغ سنتی چینی به مخاطب با توجه به موقعیت منظره از این مسیرها استفاده می‌شود (Keswick, Jencks & Hardie, 2003).

ورودی و خروجی‌ها

ورودی باغ چینی به‌طور کلی شبیه دروازه‌هایی با اشکال و طرح‌های مختلف مانند طرح ماه‌شکل (دایره‌ای) است که مفاهیم نمادین دارد. این مفاهیم نمادین مانند طراحی الگوهای برای سعادت و خوش‌یمنی ساکنان باغ است (Keswick, Jencks & Hardie, 2003).

مناظر، قاب‌ها، درها و پنجره‌ها

قاب‌های نظرگاهی را می‌توان در فضاهای مختلف باغ مشاهده نمود. این قاب‌بندی‌ها در راهروها و غرفه‌های باغ وجود دارند که در واقع تقسیم‌کننده جداره‌های باغ به وسیله حفره‌هایی هستند که موجب نمایش بصری سکانس‌های منظر باغ به بازدیدکننده می‌شوند. درها نیز انواع گوناگون و طرح‌های گوناگون همچون طرح ماه و نیم‌دایره دارند که خود هم گذرگاهی برای ورود به قسمت دیگری از باغ هستند و هم قاب‌کننده فضاهای مختلف باغ. نوع دیگری از دید به مناظر نیز در باغ سنتی چینی وجود دارد به نام مناظر قرض

گرفته‌شده که در واقع قابی است که دید به منظره زیبایی در خارج از باغ دارد. پنجره بی‌پایان مفهومی اغراق‌آمیز و زیبایی از بخش باغ چینی است. پنجره‌ها یک الگوی برش‌خورده از دیوارهای باغ است که ارتباط زیبایی بین قسمت‌های مختلف باغ ایجاد می‌کند (Ji, 1988; Kuitert, 2015; Yu & Del, 2003; Zhang, 2003).

مبلمان

مبلمان در طراحی باغ چینی یکی از عناصر اصلی بوده و زینت‌بخش فضای محوطه باغ و داخل بناهای باغ بوده است. مبلمان باغ در فضای داخلی بناها و محوطه باغ براساس اصول تقارن و تعادل کیهانی که الهام گرفته شده از اصول فنگ‌شویی است، قرار می‌گرفته‌اند. مبلمان داخلی از جنس چوب و هماهنگ با جداره‌های ساختمان‌ها بوده و مبلمان خارجی از جنس سنگ و هماهنگ با محوطه باغ بوده است (Knapp, 1999, 2012; Lo, 2005).

معماری

معماری بناها و ساختمان‌های باغ چینی جزء مؤلفه‌هایی است که در ترکیب‌بندی کلی باغ بسیار مؤثر هستند. معماری ساختمان‌های باغ سنتی چینی همچون خانه‌های سنتی چینی است که بام خانه عنصری برای اتصال دادن زمین و آسمان است و بنای ساختمان از چوب بوده که دارای هماهنگی با عناصر طبیعی باغ و مبلمان داخلی بناهاست. معماری فضاهای باغ به چند دسته تقسیم می‌شود که شامل سالن‌های تشریفاتی، غرفه گل‌ها، غرفه نظرگاه پاییز و ساختمان‌های اقامتی و خدماتی است (Bedingfeld, 1997; Chai, 2007; Keswick, Jencks & Hardie, 2003; Lo, 2005; Zhang, 2003).

گیاهان، درختان و گل‌ها

به‌طور کلی سبزی‌نگی باغ سنتی چینی که شامل گیاهان، درختان و گل‌ها می‌شود، براساس اصل تقلید از طبیعت است. همچنین توجه ویژه‌ای به استفاده از گیاهانی شده است که در طول زمان تغییر می‌کنند تا تغییر طبیعت در

سنگ‌ها جزء عناصر اصلی باغ سنتی چینی هستند که هم جنبه زیبایی‌شناسی دارند و هم جنبه تقویت جریان‌های انرژی در باغ (, Liang et al., 2017; Li, 2017; Beattie, 2007; Parkes, 2005; 2020).

موجودات زنده

در باغ سنتی چینی در برکه‌ها و مسیرهای آب، ماهی قرمز و لاک‌پشت مشاهده می‌شود که این موجودات براساس باورهای فنگ‌شویی و ایجاد خوشبختی و سعادت برای ساکنان در باغ قرار گرفته‌اند (, Brown, Wolfenden & Sneddon, 2018; Jerebtsov & Pivtorak, 2012). در جدول ۵، اجزای ساختاری باغ چینی آمده است.

فضای باغ نیز تداعی شود. استفاده از گیاهانی پوششی در کف بعضی از مسیرها به دلیل کاهش سرعت حرکت در باغ و جلب‌کردن توجه مخاطب به مناظر خاص نیز در باغ چینی وجود دارد (, Sui, Xun, & Liu, 2010; Yu & Del Tredici, 1993; Zhongxin, 2014).

آب

آب به گونه‌های مختلفی در باغ چینی استفاده می‌شود؛ مانند برکه‌ها، دریاچه‌ها و آب جاری که به‌طور کلی در قسمت مرکزی اکثر باغ‌های چین برکه بزرگی از آب مشاهده می‌شود (, Dong & Zhou, 2013; Özçalik, 2018; Rinaldi, 2012; Shi, Kondolf & Li, 2018; Wang, 2017).

سنگ‌ها و صخره‌ها

سنگ‌ها و صخره‌ها به دلیل تقلید از طبیعت به شکل خاصی در باغ سنتی چینی مورد استفاده قرار می‌گیرند.

جدول ۵. اجزای ساختاری باغ چینی

شکل‌ها	اجزای ساختاری	شکل‌ها	اجزای ساختاری
 <p>منبع: Gisling, 2007</p>	<p>۲. معماری</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ سالن تشریفاتی ☐ غرفه گل‌ها ☐ غرفه نظرگاه پاییز ساختمان‌های اقامتی و خدماتی 	 <p>منبع: Du, 2009</p>	<p>۱. مسیرها</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ مسیرهای مستقیم ☐ مسیرهای پیچ‌در‌پیچ
 <p>منبع: Kanga, 2006</p>	<p>۴. ترکیب‌بندی باغ</p>	 <p>منبع: Halun, 2009a</p>	<p>۳. پل‌ها</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ پل سنگی قوسی شکل ☐ پل زیگزاگ ☐ پل صلیبی ☐ پل گالری

شکل‌ها	اجزای ساختاری	شکل‌ها	اجزای ساختاری
 <p>منبع: Iwanafish, 2007</p>	<p>۶. موجودات زنده</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ماهی قرمز ☐ لاک پشت 	 <p>منبع: Mobot, n.d</p>	<p>۵. دیوارها</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ دیوارهای خارجی ☐ دیوارهای داخلی
 <p>منبع: Halun, 2009b</p>	<p>۸. سنگ‌ها و صخره‌ها</p>	 <p>منبع: CGTN, 2019</p>	<p>۷. مبلمان</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ مبلمان خارجی ☐ مبلمان داخلی
 <p>منبع: Mâtes, 2011</p>	<p>۱۰. آب</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ برکه‌ها ☐ دریاچه‌ها ☐ آب جاری 	 <p>منبع: Keiren, 2021</p>	<p>۹. مناظر، قاب‌ها، درها و پنجره‌ها</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ قاب‌بندی راهروها ☐ دروازه ماه ☐ مناظر قرض گرفته‌شده
 <p>منبع: Pftedayelise, 2005</p>	<p>۱۲. باورهای آیینی</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ تائوئیسم ☐ بودیسم ☐ کنفوسیوس 	 <p>منبع: Sui, Xun, & Liu, 2010</p>	<p>۱۱. ورودی و خروجی‌ها</p>
 <p>منبع: Sui, Xun, & Liu, 2010</p>	<p>۱۴. المان‌ها و سمبل‌ها</p>	 <p>منبع: Sui, Xun, & Liu, 2010</p>	<p>۱۳. گیاهان، درختان و گل‌ها</p>

منبع: نگارندگان

چینی توجه ویژه‌ای به باغداری داشته‌اند که مهم‌ترین آنها در شکل ۲ و جدول ۷ ذکر شده است. همچنین در ادامه فهرستی از چند باغ مهم سنتی چینی آورده شده است.

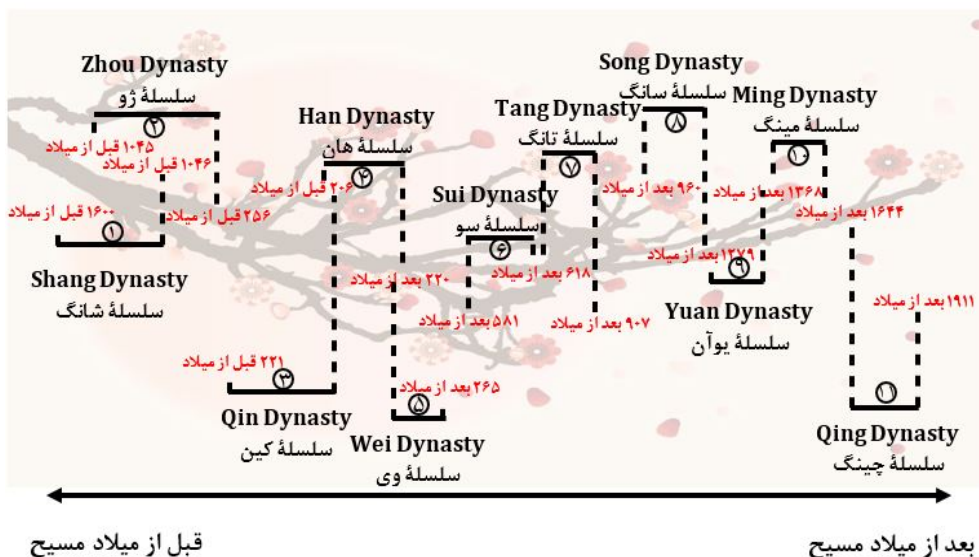
عناصر باغ سنتی چینی را می‌توان براساس دو دسته اصلی طراحی منظر تقسیم‌بندی کرد که در جدول ۶ نمایش داده شده است.

باغ‌سازی سنتی چینی در دوره‌های مختلف دستخوش تغییرات مختلفی شده است. سلسله‌های بزرگ و کوچک

جدول ۶. دسته‌بندی عناصر اصلی باغ چینی

منظر نرم	منظر سخت
☐ گیاهان، درختان و گل‌ها	☐ دیوارها
☐ آب	☐ پل‌ها
☐ سنگ‌ها و صخره‌ها	☐ مسیرها
☐ موجودات زنده	☐ ورودی‌ها و دسترسی‌ها
☐ المان‌ها و سمبل‌ها	☐ مناظر، قاب‌ها، درها و پنجره‌ها
☐ باورهای آیینی	☐ مبلمان
☐ ترکیب‌بندی باغ	☐ معماری

منبع: نگارندگان

شکل ۲. سیر تاریخی اتفاقات مهم باغ‌سازی سنتی چین

منبع: نگارندگان

منبع تصویر زمینه: (Blossom Vector, n.d)

جدول ۷. اتفاقات مهم باغ‌سازی سنتی چینی

تغییرات مهم باغ‌سازی سنتی چین	پایان سلسله	آغاز سلسله	سلسله‌ها (دودمان‌های پادشاهی)
<ul style="list-style-type: none"> □ آغاز باغ‌سازی چینی □ ساخت اولین باغ‌های چینی در امتداد دره رود زرد همراه با گیاهان و فضاهایی برای شکار □ استفاده از Bonniisas برای زیبایی بخشی به باغ چینی 	۱۰۴۶ (قبل از میلاد)	۱۶۰۰ (قبل از میلاد)	۱ سلسله شانگ
<ul style="list-style-type: none"> □ ورود کارکتور یوان (Yuan) به باغ‌های چینی به عنوان نمادی از صحنه‌ای با ساختار مربع شکل کوچک، حوضچه‌های آب و مزارع 	۲۵۶ (قبل از میلاد)	۱۰۴۵ (قبل از میلاد)	۲ سلسله ژو
<ul style="list-style-type: none"> □ آغاز ساخت اولین باغ‌های ترکیبی متشکل از باغ‌های گیاه‌شناسی، جانورشناسی و شکار □ الهام‌گیری از باغ‌های جاودانه (Liezi) که موجب ایجاد جزایر مصنوعی با جاودانگی در باغ چینی شده است. □ تبدیل باغ به محلی برای استراحت و جوان‌سازی پادشاه 	۲۰۶ (قبل از میلاد)	۲۲۱ (قبل از میلاد)	۳ سلسله کین
<ul style="list-style-type: none"> □ ظهور پیچیدگی جدید در باغ‌های چینی با کوه‌ها و رودخانه‌های طبیعی □ ظهور اولین باغ معبدها □ ظهور جنبه‌های هنری و ادبی در باغ چینی □ طراحی باغ چینی براساس توصیف نقاشی‌ها و شعرها □ تغییر نام باغ چینی به باغ تقلیدشده از کوه‌ها و رودخانه‌ها □ سلسله تانگ با باغ‌های سلطنتی تزیین‌شده با دریاچه‌ها و زیورآلات مختلف، موجب شروع اولین دوره طلایی باغ چینی شدند. همچنین با ساخت کوه‌ها و برکه‌های مصنوعی و با الهام از افسانه جزایر جاودانه، موجب گسترش باغ‌های بزرگ و کوچک شد. 	۲۶۵ (بعد از میلاد)	۲۲۰ (بعد از میلاد)	۵ سلسله وی
<ul style="list-style-type: none"> □ حضور گسترده نویسندگان و هنرمندان در طراحی باغ چینی □ استفاده از سنگ در طراحی باغ و ایجاد نمایی برای محل استراحت پادشاه در جهت خوشحال کردن پادشاه □ با وجود تسلط مغول‌ها بر چین، گسترش باغ چینی و باغ دانشمندان همچنان ادامه دارد. □ توجه ویژه به سازه‌های ساختمانی باغ چینی □ توسعه ظاهر و فضای کلی باغ چینی برای بهتر کردن آن □ ایجاد مناظر دلپذیر و چشم‌نواز در باغ چینی 	۶۱۸ (بعد از میلاد)	۵۸۱ (بعد از میلاد)	۶ سلسله سو
<ul style="list-style-type: none"> □ حضور گسترده نویسندگان و هنرمندان در طراحی باغ چینی □ استفاده از سنگ در طراحی باغ و ایجاد نمایی برای محل استراحت پادشاه در جهت خوشحال کردن پادشاه □ با وجود تسلط مغول‌ها بر چین، گسترش باغ چینی و باغ دانشمندان همچنان ادامه دارد. □ توجه ویژه به سازه‌های ساختمانی باغ چینی □ توسعه ظاهر و فضای کلی باغ چینی برای بهتر کردن آن □ ایجاد مناظر دلپذیر و چشم‌نواز در باغ چینی 	۹۰۷ (بعد از میلاد)	۶۱۸ (بعد از میلاد)	۷ سلسله تانگ
<ul style="list-style-type: none"> □ حضور گسترده نویسندگان و هنرمندان در طراحی باغ چینی □ استفاده از سنگ در طراحی باغ و ایجاد نمایی برای محل استراحت پادشاه در جهت خوشحال کردن پادشاه □ با وجود تسلط مغول‌ها بر چین، گسترش باغ چینی و باغ دانشمندان همچنان ادامه دارد. □ توجه ویژه به سازه‌های ساختمانی باغ چینی □ توسعه ظاهر و فضای کلی باغ چینی برای بهتر کردن آن □ ایجاد مناظر دلپذیر و چشم‌نواز در باغ چینی 	۱۲۷۹ (بعد از میلاد)	۹۶۰ (بعد از میلاد)	۸ سلسله سانگ
<ul style="list-style-type: none"> □ توجه ویژه به سازه‌های ساختمانی باغ چینی □ توسعه ظاهر و فضای کلی باغ چینی برای بهتر کردن آن □ ایجاد مناظر دلپذیر و چشم‌نواز در باغ چینی 	۱۳۶۸ (بعد از میلاد)	۱۲۷۹ (بعد از میلاد)	۹ سلسله یوان
<ul style="list-style-type: none"> □ توجه ویژه به سازه‌های ساختمانی باغ چینی □ توسعه ظاهر و فضای کلی باغ چینی برای بهتر کردن آن □ ایجاد مناظر دلپذیر و چشم‌نواز در باغ چینی 	۱۶۴۴ (بعد از میلاد)	۱۳۶۸ (بعد از میلاد)	۱۰ سلسله مینگ
<ul style="list-style-type: none"> □ توجه ویژه به سازه‌های ساختمانی باغ چینی □ توسعه ظاهر و فضای کلی باغ چینی برای بهتر کردن آن □ ایجاد مناظر دلپذیر و چشم‌نواز در باغ چینی 	۱۹۱۱ (بعد از میلاد)	۱۶۴۴ (بعد از میلاد)	۱۱ سلسله چینگ

منبع: Chaoxiong, 2007; Chiu & Li, 2010; Kelly, 2021

باغ مسیرهای آب مصنوعی و تپه‌های مصنوعی ایجاد شده است. در جدول ۸، تعدادی از باغ‌های سنتی چینی معرفی شده‌اند (Chaoxiong, 2007; Sui, Xun, & Liu, 2010).

بسیاری از باغ‌های مهم سنتی چینی در شهر سوژو چین قرار دارند، ولیکن در شانگهای یکی از بهترین و باهویت‌ترین باغ‌های سنتی چین قرار دارد. ویژگی خاصی که این باغ را از دیگر باغ‌های چینی متمایز می‌کند، این است که برای ایجاد این

جدول ۸. تعدادی از باغ‌های مهم چین

نام باغ	کشور	شهر	تاریخ ساخت باغ	عناصر باغ	پلان باغ
Master of Nets garden		سوژو	۱۱۴۰ میلادی	چشمه‌ها و برکه‌های آب	
Lion Grove Garden		سوژو	۱۳۴۲ میلادی	حوض آب آبراه‌ها پل‌ها	
Lingering Garden		سوژو	۱۵۹۳ میلادی	عناصر سنگی مجسمه‌های اسطوره‌ای ایوان‌ها	
Yu Garden	چین	شانگهای	۱۵۵۹ میلادی	گیاهان دیوارهای خارجی و داخلی	

منبع: Yang, 2018

منبع: Yang, 2018

منبع: Yang, 2018

منبع: Yu, Gu &

Ostwald, 2016

منبع: نگارندگان

نتیجه‌گیری

باغ سنتی چینی به مفاهیمی همچون نمایش مفهومی گذر زندگی در باغ به‌وسیله گیاهان خزان‌کننده یا تبدیل باغ برای مخاطب به صحنه نمایش سکانس‌های پرفراز و نشیب زندگی به‌وسیله آب، سنگ و گیاه در حالات مختلف، با ایجاد مناظر بصری گوناگون درصدد نمایش تفکرات و باورهای مردم چین در قالب یک فضای محدود به نام باغ چینی است. باغی که براساس ذهنیت‌های مردم کهن چین به عینیت تبدیل شده است، ولیکن باغ سنتی ایرانی با استفاده از درختان همیشه‌سبز درصدد آن است که در دل مناطق کویری ایران سبزینگی دائمی را نمایش دهد و با رویکردی که از ورودی تا گوشه اصلی محوری مستقیم قرار گرفته است که هم به‌وسیله گیاهان، درختان و آب تقویت شده

است، درصدد نمایش بی‌انتهایی و عظیم نشان دادن باغ ایرانی است. تفاوت اصلی و اساسی باغ سنتی چینی و ایرانی در ماهیت و هدف ساخت آنهاست. در باغ سنتی چینی در یک کشور سرسبز در جست‌وجوی ایجاد چندین منظره طبیعت در فضای باغ هستند، ولیکن در باغ سنتی ایرانی در منطقه‌ای خشک و با وجود کمبود آب در جست‌وجوی ایجاد طبیعتی منتظم با هنرمندانه‌ترین نوع استفاده از آب است. باغ‌سازی در هر فرهنگی هویت و اجزای مختلف دارد، ولی به‌صورت کلی اجزای اساسی‌ای هستند که در باغ‌ها ماهیت یکسان دارند، ولی از بعد نحوه استفاده و بعد هویتی - معنایی دارای تفاوت‌هایی هستند. باغ‌سازی سنتی چین و ایران نیز از این قاعده مستثنا نبوده و در اجزایی مانند

دیوارهای اطراف باغ، وجود سردر ورودی، استفاده از آب، وجود معماری در فضای باغ، استفاده از گیاهان و درختان و... دارای ماهیت یکسان و در عین حال دارای ماهیت معنوی متفاوت هستند. در جدول ۹ تحلیلی تطبیقی به صورت کامل میان دو سبک باغ‌سازی انجام شده است.

جدول ۹. تحلیل تطبیقی باغ‌سازی سنتی ایران و چین

عناصر	باغ چینی	باغ ایرانی
معماری	☐ قرارگیری بناها براساس کاربری آنها و توجه به اصول و باورهای آیینی در انتخاب محل قرارگیری بناها	☐ قرارگیری کوشک اصلی باغ در محور اصلی باغ ☐ قرارگیری فضاهای فرعی باغ در ورودی و حاشیه‌های باغ
دیوارها و جداره‌ها	☐ محصور کردن و جداکردن باغ از فضای بیرونی به وسیله دیوارها ☐ استفاده از دیوارها در منظر داخلی باغ با رنگ سفید به عنوان زمینه‌ای برای مناظر مختلف باغ	☐ محصور کردن و جداکردن باغ از عالم بیرونی ☐ حفاظت از محیط داخلی باغ در برابر ناملایمات بیرونی باغ
ورودی و خروجی‌ها	☐ استفاده از سردر ورودی باغ به عنوان گذرگاهی برای ورود به فضای باغ ☐ دید محدود ورودی به فضای داخلی باغ که موجب افزایش رازآلودگی فضای باغ می‌شود.	☐ استفاده از سردر باغ به عنوان گذرگاهی برای ورود به باغ ☐ استفاده از ورودی به عنوان قابی برای منظر باغ ☐ ورودی دارای جنبه اقامتگاهی نیز بوده است. ☐ دید گسترده از ورودی به کوشک اصلی باغ
آب	☐ استفاده به عنوان عنصری اصلی در فضای میانه باغ ☐ استفاده از سطح آینه‌ای آب برای ایجاد مناظر مختلف ☐ ایجاد برکه‌های بزرگ به عنوان فضایی برای ماهیگیری، استراحت و زندگی ماهیان قرمز و لاک‌پشت‌ها (به دلیل خوش‌یمنی)	☐ قرارگیری حوض اصلی باغ در مقابل کوشک باغ ☐ امتداد محور اصلی باغ به وسیله جریان آب ☐ تقسیم‌بندی باغ به وسیله محورها آب
درختان و گیاهان	☐ استفاده از گیاهان و درختانی که با تغییر فصول آنها نیز تغییر می‌کنند. ☐ استفاده از گیاهان گوناگون برای ایجاد مناظر بصری مختلف ☐ تقلید مناظر طبیعی در فضای باغ	☐ تقویت محور اصلی باغ به وسیله گیاهان و درختان ☐ تقویت حریم باغ به وسیله کاشت درختان در حاشیه داخلی دیوارهای باغ ☐ استفاده از درختان همیشه‌سبز
الگوی شکلی و ترکیب بندی باغ	☐ طراحی باغ براساس ایجاد شکست‌های مختلف برای خلق بیشترین تعداد مناظر بصری است.	☐ طراحی باغ براساس ایجاد الگوی چهارقسمتی از برخورد دو محور اصلی باغ است.
باورهای آیینی	☐ ایجاد مفاهیمی همچون تعادل اجزا، خوش‌یمنی و... در طراحی باغ براساس باورهای آیینی مردم چین ☐ ایجاد مناظر طبیعی در باغ به صورت مصنوعی برای تقویت حس رابطه با طبیعت	☐ استفاده از ترکیبات چهارتایی در طراحی باغ براساس باورهای آیینی مردم ایران ☐ انعکاس کوشک اصلی در حوض آب بزرگی که در مقابل آن قرار دارد.
عناصر حسی	☐ استفاده از المان‌هایی همچون اژدها، ماهی قرمز و... که موجب تقویت باورهایی همچون خوش‌یمنی و سعادت ساکنان می‌شود.	☐ ایجاد محور قوی از سردر به کوشک به وسیله آب و گیاهان که موجب حس بزرگ‌نمایی و بی‌نهایتی باغ می‌شود.

منبع: نگارندگان

تعارض منافع

تعارض منافعی بین نویسندگان وجود ندارد

سپاسگزاری

وجود ندارد.

منابع مالی

این مقاله توسط هیچ ارگان و نهادی حمایت مالی نشده است.

References

- Abbas, M. Y., Nafisi, N., & Nafisi, S. (2016). Persian garden, cultural sustainability and environmental design case study Shazdeh Garden. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 222, 510-517. [DOI:10.1016/j.sbspro.2016.05.142]
- Abdolhosseini, M. (2007). *File: Baghe shahzadeh1.jpg*. Retrieved March 10, 2021 from https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Baghe_shahzadeh1.jpg.
- Ansari, M., Saleh, E. (2012). Comparative Studies on Miniatures of Tabriz School and Iranian Gardens Architecture in Timurid and Safavid epochs. *Negareh Journal*, 7(22), 5-24.
- Beattie, J. (2007). Growing Chinese influences in New Zealand: Chinese gardens, identity and meaning. *New Zealand Journal of Asian Studies*, 9(1), 38.
- Bedingfeld, K. (1997). Wang Shi Yuan: a study of space in a Chinese garden. *The Journal of Architecture*, 2(1), 11-41. [DOI:10.1080/136023697374531]
- Behbahnai, H. I., & Khosravi, F. (2012). *Persian garden between permanence and innovation from ancient to contemporary period*. ICOMOS2010, ICOMOS.
- Bemanian, M. R., Taghwai, A. A., & Sharif Shahidi, M. (2008). Investigation of Cultural-Environmental Foundations in the Physical Elements of Persian Gardens (Before and After Islam). *Environmental Science and Technology*, 10(1), 103-112.
- Bing, L., Guxin, S., & Gongli, L. (2015). Discussion about the effect of digital plants library on the plants landscape restoration in Yuanmingyuan. *The International Archives of Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences*, 40(5), 43. [DOI:10.5194/isprsarchives-XL-5-W7-43-2015]
- Blossom Vector. (n.d). Retrieved March 25, 2021 from <http://getdrawings.com/blossom-vector#blossom-vector-2.jpg>.
- Brown, C., Wolfenden, D., & Sneddon, L. (2018). *Goldfish (Carassius auratus). Companion Animal Care and Welfare: The UFAW Companion Animal Handbook*, 467-478. [DOI:10.1002/9781119333708.ch23]
- CGTN. (2019, July 18). *The spirit of Chinese culture behind traditional rosewood furniture*. Retrieved March 10, 2021 from <https://news.cgtn.com/news/2019-07-18/The-spirit-of-Chinese-culture-behind-traditional-rosewood-furniture-IqL1ZoWyUo/index.html>.
- Chai, D. (2007). *Chinese Scholar Garden Detail with Grace of Rainwater Virginia Tech*.
- Chaoxiong, F. (2007). *The Classical Gardens of Suzhou*. Beijing: New World Press.
- Chiu, C. B., & Li, Y. (2010). Jardins de Chine, ou, La quête du paradis. La Martinière. Cooper, J. (1977). *The symbolism of the Taoist garden*. *Studies in comparative religion*, 11(4), 224-234.
- Cyrus, S. (2015). Achaemenid Paradise, the Origin of Persian Garden. *MANZAR, the Scientific Journal of landscape*, 6(29), 6-12.
- Delso, D. (2016). *File: Jardín del Príncipe, Mahan, Irán, 2016-09-22, DD 22.jpg*. Retrieved March 10, 2021 from https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jard%C3%ADn_del_Pr%C3%ADncipe,_Mahan,_Ir%C3%A1n,_2016-09-22,_DD_22.jpg?uselang=fa

Divandari, J., Emamian, Z. S., Mansouri, H., Jorkesh, Z., Ajalloecian, R., Sadeghpour, A. H., & Jayhani, H. (2016). The role of structural elements of Persian garden in mental health. *The Iioab Journal*, (7), 21-27.

Dong, Y., & Zhou, Y. (2013). Chinese traditional garden of Water and the Chinese culture. *Advanced Materials Research*, [DOI:10.4028/www.scientific.net/AMR.790.211]

Du, H. (2009). *File: Bridge in Humble Administrator's Garden.JPG*. Retrieved March 10, 2021 from [https://en.wikipedia.org/wiki/File:Bridge in Humble Administrator%27s_Garden.JPG](https://en.wikipedia.org/wiki/File:Bridge_in_Humble_Administrator%27s_Garden.JPG)

Ebrahimi, M. S. (2018). *File: DSC 0042-3.jpg*. Retrieved March 10, 2021 from https://commons.wikimedia.org/wiki/File:DSC_0042-3.jpg

Farahani, L. M., Motamed, B., & Jamei, E. (2016). Persian gardens: Meanings, symbolism, and design. *Landscape online*, 46, 1-19. [DOI:10.3097/LO.201646]

Fekete, A., & Haidari, R. (2015). Special aspects of water use in Persian gardens. *Acta Universitatis Sapientiae, Agriculture and Environment*, 7(1), 82-88. [DOI:10.1515/ausae-2015-0007]

Fowler, M. (2010). Mapping sound-space: the Japanese garden as auditory model. *Arq: Architectural Research Quarterly*, 14(1), 63. [DOI:10.1017/S1359135510000588]

FU, J. j., & TANG, X. x. (2019). Naturalistic, Harmonious, and Emotional: An Aesthetic Study of Plants of Chinese Gardens in the Qing Dynasty. *Journal of Literature and Art Studies*, 9(12), 1326-1332. [DOI:10.17265/2159-5836/2019.12.014]

Ge, L. (1992). On the eighteenth-century English misreading of the Chinese garden. *Comparative Civilizations Review*, 27(27), 6.

Gharipour, M. (2011). Transferring and Transforming the Boundaries of Pleasure: Multifunctionality of Gardens in Medieval Persia. *Garden History*, 249-262.

Gisling. (2007). *File: He Garden. jpg*. Retrieved March 10, 2021 from

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:He_Garden.jpg

Gu, K., & Zhu, G. (2019). Understanding TONG Jun and His Chinese Garden Study: A Report of Symposium on Glimpses of Gardens in Eastern China. *Journal of Chinese Architecture and Urbanism*, 1(1). [DOI:10.36922/jcau.v1i1.611]

Habib, F., Etesam, I., & Ghoddusifar, S. H. (2014). Formation and Features of Tehran Urban Parks during the Reign of First Pahlavi Period, Case Study: Tehran National Garden (Baq-EMelli). *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 6(11), 61-73.

Haghshenas, A. (2014). The Importance of Water Bodies and Structures in the Persian Garden Architecture. In *Proceedings of Moscow State University of Civil Engineering/Vestnik Mgsu* (4). [Doi:10.22227/1997-0935.2014.4.29-36].

Haidari, R., & Fekete, A. (2015). The compositional role of water in Persian gardens. *Transsylvania Nostra*, 9(2).

Halun, J. (2009a). *File: 20090510 Shanghai Yuyan 6573.jpg*. Retrieved March 10, 2021 from https://commons.wikimedia.org/wiki/File:20090510_Shanghai_Yuyan_6573.jpg

Halun, J. (2009b). *File: 20090905 Suzhou Lion Grove Garden 4502.jpg*. Retrieved March 10, 2021 from https://en.wikipedia.org/wiki/File:20090905_Suzhou_Lion_Grove_Garden_450.jpg

Hamzenejad, M., Saadatjoo, P., & Ansari, M. (2014). A Comparative Study of Iranian Gardens in Sassanid and Islamic Era Based on Described Heavens [Research]. *Journal of Iranian Architecture Studies*, 3(5), 57-79.

Hanachi, P., Eshrati, P., & Eshrati, D. (2011). Understanding the Persian Garden as a cultural landscape: an approach to comprehensive conservation. *Proceedings of Heritage International Conference: Conservation of Architecture, Urban Areas, Nature & Landscape: Towards a Sustainable Survival of Cultural Landscape*.

Hlavach, J. (2014). The Dr. Sun Yat-Sen Classical Chinese Garden: a Bridge between

Cultures. In *Conference Proceedings-General Interest* (p. 43).

Hob, H. (2006). *Garden of Persian*. Tehran: Nazar Nazar Publishers.

Hsiao, L. (2018). Im Pei's Museum for Chinese Art, Shanghai, 1946. Modernism, Regionalism and The Search for an Architectural Representation Of National Identity. *Regionalism, Nationalism & Modern Architecture*, (1), 114-127.

Huang, S. H., Chang, T. W., & Kuo, C. J. (2004). *A Data Model for Representing Chinese Garden*.

Iwanafish. (2007). *File:Jichang Yuan.jpg*. Retrieved March 10, 2021 from https://en.wikipedia.org/wiki/File:Jichang_Yuan.jpg.

Jerebtsov, M., & Pivtorak, P. (2012). Animalistic Image of the Turtle in Chinese Classical Culture. *Social Science*, 2(13).

Ji, C. (1988). *The Craft of Gardens*. Yale University Press. <https://www.amazon.com/Craft-Gardens-Ji-Cheng/dp/0300041829>.

Kanga, W. (2006). *File:2004_0927-Suzhou MasterOfNetGarden PaintedMap.jpg*. Retrieved March 10, 2021 from https://en.wikipedia.org/wiki/File:2004_0927-Suzhou_MasterOfNetGarden_PaintedMap.jpg

Keiren, I. (2021). *38 Eye-Catching Moon Gate Designs For Your Garden*. Retrieved March 10, 2021 from <https://instead.com/blog/moon-gate/>

Kelly, P. (2021). *The History of Chinese Gardens*. Retrieved March 10, 2021 from <https://www.chinahighlights.com/travelguide/architecture/history-garden.htm>.

Keswick, M., Jencks, C., & Hardie, A. (2003). *The Chinese garden: History, art and architecture*. Harvard University Press.

Khorramrouei, R., & Mahan, A. (2020). *Persian Garden as an Interactive Media*.

Khoshouie, M. R., & Alborzi, F. (2016). *The Feasibility of Using Persian Garden Elements in Today's Urban Areas Toward Social Interaction Enhancement*. [DOI:10.7456/1060JSE/007]

Khosravi, H. (2014). Geopolitics of tabula rasa: Persian garden and the idea of city. *Journal of Architecture and Urbanism*, 38(1), 39-53. [DOI:10.3846/20297955.2014.897017]

Kiani, M. (2004). *Iranian architecture during the Islamic period*. Tehran: Tehran Publishers.

Kive, S. M. (2012). The other space of the Persian garden. *Polymath: An Interdisciplinary Arts and Sciences Journal*, 2(3).

Knapp, R. G. (1999). *China's living houses: Folk beliefs, symbols, and household ornamentation*. University of Hawaii Press.

Knapp, R. G. (2012). Chinese houses: the architectural heritage of a nation. Tuttle Publishing.

Kohi, S. (2012). Interpretation of ecological design principal in the creation of a Persian garden. *Bulletin of Environment, Pharmacology and Life Sciences*, 3(6), 244-248.

Kuitert, W. (2015). Borrowing scenery and the landscape that lends-the final chapter of Yuanye. *Journal of Landscape Architecture*, 10(2), 32-43. [DOI:10.1080/18626033.2015.1058570]

Kuo, C. J. (2003). *Spatial analysis of Chinese garden designs with machine learning*.

Labibzadeh, R., Hamzehnejad, M., & Khanmohammadi, M. (2012). Influence of ideas and ideals on Persian garden structures case study: "pasargad garden" from achaemenid period and "fin garden" from Islamic period. *The Monthly Scientific Journal of Bagh-E Nazar*, 8(19).

Li, H. (2017). Another world lies beyond. *Education About ASIA*, 22(3).

Liang, H., Li, W., Lai, S., Jiang, W., Zhu, L., & Zhang, Q. (2020). How to survey, model, and measure rockeries in a Chinese classical garden: a case study for Huanxiu Shanzhuang, Suzhou, China. *Landscape Research*, 45(3), 377-391. [DOI:10.1080/01426397.2019.1632276]

Lo, K. Y. (2005). Traditional Chinese architecture and furniture: a cultural interpretation. *House home family: living and being Chinese*, 161-203.

Lou, Q., Zhang, L., & Yu, H. (2003). *Chinese gardens (Vol. 56)*. Beijing, China: China Intercontinental Press.

Mansouri, A., & Arab Solghar, N. (2016). Development of the Structural Relationship of the Garden and the City in the Spatial Organization of Shiraz: From the Fourth to the Twelfth Century AH. *Journal of Iranian Architecture Studies*, 4(8), 5-20.

Mansouri, S. A., Teymouri, M., Alehashemi, A., & Goodarzian, S. (2016). The Persian Garden of Dampezeski; A new reading of Persian garden for today's life. *MANZAR, the Scientific Journal of landscape*, 8(34), 6-17.

Mätes. (2011). *File: Master of the Nets Garden 2011-10-04a.jpg*. Retrieved March 10, 2021 from

https://en.wikipedia.org/wiki/File:Master_of_the_Nets_Garden_2011-10-04a.jpg

Mehdizadeh Saradj, F., & Nikoogoftar, A. (2011). A Comparative Study on Approaches to Achieve Tranquility, Calmness and Meditation in Traditional Gardens of Iran and Japan. *The Monthly Scientific Journal of Bagh-e Nazar*, 8(17), 31-42.

Mello, C. (2014). *Jia Zhangke's Cinema and Chinese Garden Architecture*. Lucia Nagib, L. and Jerslev, A.

[DOI:10.5040/9780755694389.ch-011]

Meraji, M. (2009). *File: Qavam House*. Retrieved March 10, 2021 from:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Qavam_House_%D8%A8%D8%A7%D8%BA_%D9%86%D8%A7%D8%B1%D9%86%D8%AC%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86_%D9%82%D9%88%D8%A7%D9%85_%D8%AF%D8%B1_%D8%B4%DB%8C%D8%B1%D8%A7%D8%B2_10.jpg.

Minford, J. (1998). The Chinese Garden: death of a symbol. *Studies in the History of Gardens & Designed Landscapes*, 18(3), 257-268.. [DOI:10.1080/14601176.1998.10435550]

Mobot. (n.d). Missouri Botanical Garden, Chinese Garden Tour. Retrieved March 10, 2021 from <http://www.mobot.org/hort/tours/cgtour4.shtml>

Mohammadreza. (n.d). *20 Columns Above 20 Columns in the Water*. Retrieved March 10, 2021 from <https://www.likealocalguide.com/isfahan/chehel-sotoun-palace>

Müller- Wille, S. (2001). Gardens of paradise. *Endeavour*, 25(2), 49-54. [DOI:10.1016/S0160-9327(00)01358-2]

Özçalik, M. (2018). Influences of Turkish Culture on The Chinese Understanding Of Gardens in Early Ages. *Electronic Turkish Studies*, 13(18). [DOI:10.7827/Turkishstudies.14113]

Pan, D. a. (1995). Decoding Sharawadgi: Taoist influence on the Chinese landscape garden. *Landscape Research*, 20(1), 11-18. [DOI:10.1080/01426399508706450]

Pang, J. (2012). *Ideas and tradition behind Chinese and Western landscape design*. Swedish University of Agricultural Sciences.

Panzaru, O. (2010). The Transposed Meaning of the Garden. *The Journal of Scientific Papers. Agronomy Series*, 53-51.

Parkes, G. (2005). Thinking rocks, living stones: reflections on Chinese Lithophilia. *Diogenes*, 52(3), 75-87. [DOI:10.1177/0392192105055173]

Parmidablog. (2019). *The evolution of the Persian garden over the time*. Retrieved March 10, 2021 from [LINK](#)

Pashaei, A. (2019). *File:Fin Garden Kushak.jpg*. Retrieved March 10, 2021 from https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fin_Garden_Kushak.jpg

Pashaei, A. (2020). *File:Chehel Sotoun, Isfahan, Iran.jpg*. Retrieved March 10, 2021 from https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chehel_Sotoun,_Isfahan,_Iran.jpg

Pfctdayelise. (2005). *File: Yuyuan Gardens - concrete bird design.JPG*. Retrieved March 10, 2021 from: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Yuyuan_Gardens_-_concrete_bird_design.JPG

Rinaldi, B. M. (2012). *The Chinese garden: garden types for contemporary landscape*

architecture. Walter de Gruyter.
[DOI:10.1515/9783034610650]

SHahidi, M., Bemanian, M. R., Almasifar, N., & Okhovat, H. (2010). A study on cultural and environmental basics at formal elements of Persian gardens (before & after Islam). *Asian Culture and History*, 2(2), 133.
[DOI:10.5539/ach.v2n2p133]

Shen, S. T., Woolley, M., & Prior, S. (2006). Towards culture-centred design. *Interacting with computers*, 18(4), 820-852.
[DOI:10.1016/j.intcom.2005.11.014]

Shi, S., Kondolf, G. M., & Li, D. (2018). Urban River Transformation and the Landscape Garden City Movement in China. *Sustainability*, 10(11), 4103. [DOI:10.3390/su10114103]

Sui, Y., Xun, W., & Liu, S. (2010). Chinese Gardens. Design Media Pub.

Tajaddini, L. (2011). Review of the characteristics of Mahan Garden: one type of Persian gardens. *Evaluation*, 22, 9145.

Tan Chui, H. (n.d). *Iranian gardens inspired creation of the word Paradise in European languages*. Retrieved https://commons.wikimedia.org/wiki/File:DSC_0042-3.jpg from <https://irantourismnews.com/iranian-gardens-inspired-creation-of-the-word-paradise-in-european-languages/>.

Tours, C. O. (n.d.). *Chinese Architectures-Bridges*. Retrieved March 10, 2021 from <https://www.chinaodysseytours.com/Chinese-Things/architecture-bridges.html>

Vida, g. (2017). An analysis of Iranian Gardening since the Beginning of the Achaemenid Dynasty to the End of the Pahlavi Era [Research]. *Urban and Rural Management*, 16(48), 377-394. <http://ijurm.imo.org.ir/article-1-1962-fa.html>. <http://ijurm.imo.org.ir/article-1-1962-fa>.

Wang, Y. (2017). *Indoor Garden Rochester Institute of Technology*.

Web Stock Review. (n.d). *Web Stock Review*. Retrieved March 25, 2021 from <https://webstockreview.net/pict/getfirst>

Xu, Y., Burley, J., Machemer, P., & Allen, A. (2015). *A cluster analysis comparison of classical Chinese gardens with modern Chinese gardens*. Michigan State University. Environmental Design.

Yang, C. (2018). Cultivating Sentiment and Soul and Poetically Living the Creation Thought and Aesthetic Features of Ancient Chinese Garden Architecture. In *International Conference on Contemporary Education, Social Sciences and Ecological Studies* (CESSSES 2018), [DOI:10.2991/cesses-18.2018.214]

Yang, Y. (2018). Design Analysis of Chinese Classical Garden.

Yu, K., & Del Tredici, P. (1993). Infinity in a bottle gourd: Understanding the Chinese garden. *Arnoldia*, 53(1), 2-7.

Yu, R., Gu, N., & Ostwald, M. (2016). The mathematics of spatial transparency and mystery: using syntactical data to visualise and analyse the properties of the Yuyuan Garden. *Visualization in Engineering*, 4(1), 1-9. [DOI:10.1186/s40327-016-0033-y]

Zhai, L. (2015). Cultural Consumption of the Overseas Chinese Garden in the Process of Cross-cultural Communication. The International Archives of Photogrammetry. *Remote Sensing and Spatial Information Sciences*, 40(5), 483. [DOI:10.5194/isprsarchives-XL-5-W7-483-2015]

Zhang, D. (2003). *A Philosophical Walk Through a Chinese Garden*.

Zhongxin, L. (2014). Application of plants in Chinese garden landscape. *Canadian Social Science*, 10(5), 143-145.